

Pregled dešavanja na svetskom finansijskom tržištu u periodu od 28. septembra do 9. oktobra 2009. godine

Pregled i predviđanje nivoa referentnih kamatnih stopa pojedinih centralnih banaka

Valuta	Referentna kamatna stopa	Na dan	Poslednja promena	Datum poslednje promene	Naredni sastanak	Predviđanje
		09.10.2009.				
EUR	"Refinance Rate"	1,00%	–25 b.p.	07.05.'09.	05.11.'09.	–
CHF	"LIBOR Target Rate"	0,25%	–25 b.p.	12.03.'09.	10.12.'09.	–
CAD	"Target Overnight Rate"	0,25%	–25 b.p.	21.04.'09.	20.10.'09.	–
JPY	"Target Rate"	0,10%	–20 b.p.	19.12.'08.	14.10.'09.	–
GBP	"Bank Rate"	0,50%	–50 b.p.	5.03.'09.	05.11.'09.	–
USD	"FED Funds Target Rate"	0%–0,25%	–75 b.p.	16.12.'08.	04.11.'09.	–

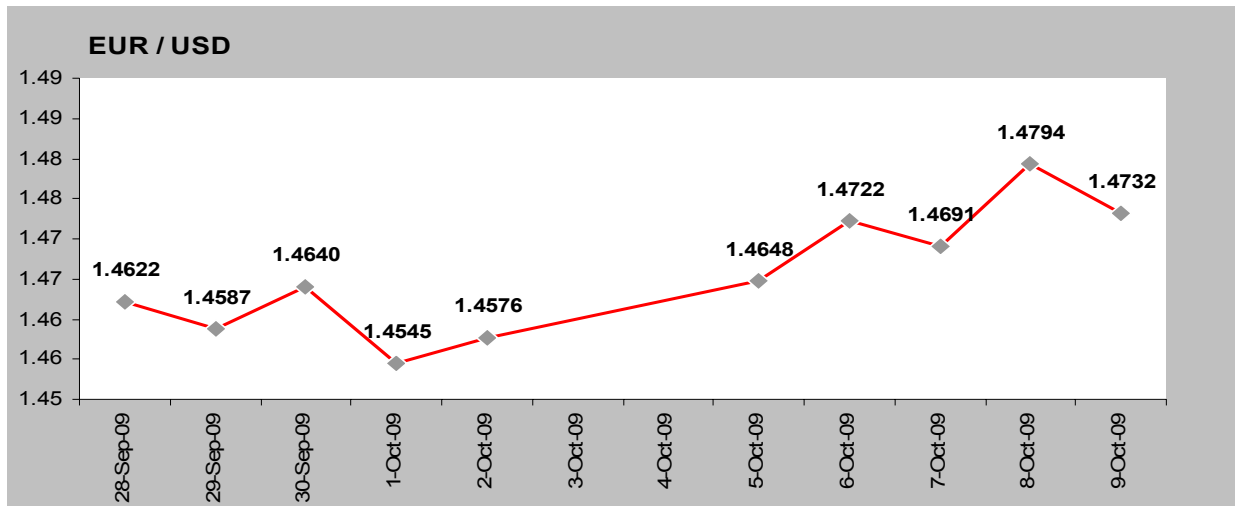
- Bruto domaći proizvod SAD je u drugom tromesečju ove godine zabeležio pad od 0,7%. To smanjenje je bilo daleko manje nego u prethodna tri tromesečja, što sugeriše da su mere pomoći vlade i smanjenje uvoza ublažili znatniji pad BDP-a. Takav napredak u kretanju američke privrede svakako nije bio besplatan, što se može videti iz činjenice da je deficit američkog državnog budžeta za 2009. godinu (završenu 30. septembra) iznosio rekordnih 1.400 milijardi dolara. Neki od glavnih razloga za toliki deficit su i pad prihoda od poreza usled recesije, izdatak od 245 milijardi dolara za spas Njujorške berze, kao i 200 milijardi koje je predsednik SAD Barak Obama potrošio na subvencije za privredu. Kao glavni razlog ogromnog deficita Barak Obama je naveo loše nasleđeno stanje od prethodne administracije. FED očekuje da privreda počne s rastom krajem godine, ali da će stopa nezaposlenosti ostati visoka godinama (u prilog tome govori i podatak da je broj nezaposlenih u septembru povećan za 263 hiljade, pa je stopa nezaposlenosti dostigla najviši nivo od 1983. godine – 9,8%). Međutim, na osnovu podataka *Institute for Supply Management*, proizvodnja u SAD je prošlog meseca rasla sporijim tempom nego što se očekivalo. Indeks ovog instituta registrovao je pad u avgustu s 52,9 na 52,6. S druge strane, na osnovu podataka Ministarstva trgovine, potrošnja u SAD je u istom mesecu ostvarila najveći rast od 2001. godine (1,3%, u odnosu na 0,3% u prethodnom mesecu).

- Ništa bolja situacija nije ni na tržištu rada EU. Nezaposlenost u 16 država članica evrozone je porasla na desetogodišnji maksimum od 9,6% u avgustu. Stručnjaci upozoravaju da bi stanje moglo postati i lošije, čime bi se umanjili izgledi za brz privredni oporavak. Proizvodna aktivnost evrozone je u septembru ostvarila manji pad od očekivanog, ali je tempo oporavka spor. Izvoz je znatno umanjen, pre svega zbog jakog evra. Revidirani izveštaj EU pokazao je da je u evrozoni došlo do pada privredne aktivnosti od 0,2%. Pad BDP-a je na nešto većem nivou od 0,3%. U pokušaju da spreče dalji pad privrednih aktivnosti u svojim zemljama, devet zemalja EU je prekoračilo limit budžetskih deficita od 3% BDP-a.

- Britanska privreda je u drugom tromesečju ove godine zabeležila pad manji od očekivanog, zahvaljujući građevinskoj industriji. Državni ured za statistiku objavio je da je BDP opao za 0,6%. Na godišnjem nivou, pad BDP-a iznosi 5,5%, što je i dalje najveći godišnji pad od 1955, od kada postoji merenje tih podataka. Prema podacima Nacionalnog instituta za ekonomska i socijalna istraživanja, industrijska proizvodnja u

Velikoj Britaniji je u avgustu zabeležila pad od 1,9%. Taj podatak, prema nekim analitičarima, ukazuje na to da će izlazak ove zemlje iz recesije biti sporiji nego što se prvobitno mislilo.

Kurs EUR/USD tokom izveštajnog perioda

Izvor podataka: informacioni sistem *Bloomberg*.

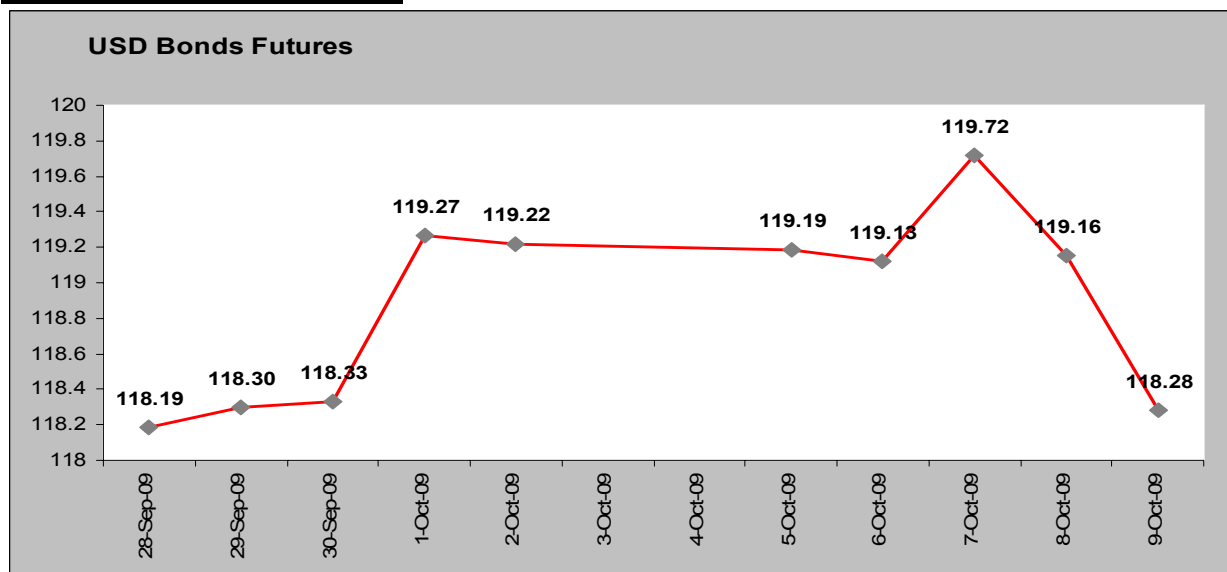
- Kurs EUR/USD je naglo pao prvog dana izveštajnog perioda, nakon što je predsednik ECB-a Žan Klod Triše podržao stav nadležnih organa u SAD da je jak dolar od vitalne važnosti za svetsku ekonomiju, kao i da je previše rano da ECB prekine sa stimulativnim merama uvedenim radi ublažavanja efekata krize. Ponovljene izjave u korist jakog dolara koje su dali kako japanski, tako i evropski zvaničnici uticale su na pad kursa i u utorak. Euro je u sredu dostigao maksimalnu vrednost te nedelje, nakon što je iz MMF-a objavljeno da je udeo dolara u svetskim deviznim rezervama pao na najniži nivo od uvođenja evra. Kurs je ponovo pao u četvrtak i opet je glavni krivac bio predsednik ECB-a (Žan Klod Triše), koji je izjavio da nepravilna kretanja vrednosti valuta mogu imati negativne posledice na svetsku ekonomiju. Euro se oporavio u petak, u očekivanju sastanka ministara finansija G7 u Istanbulu.

- Trend rasta vrednosti evra započet u petak nastavljen je i tokom prva dva dana druge nedelje izveštajnog perioda. Ministri koji su se sastali u Istanbulu potvrdili su da su rastući nivo nezaposlenosti i nestabilnost svetski najznačajnijih valuta glavni problemi s kojima se trenutno suočava svetska privreda. Činjenica da su, i pored navedene izjave, propustili priliku da predlože konkretne mere kojima bi stabilizovali situaciju na međunarodnom valutnom tržištu uticala je na pomenuti rast kursa. Izjava francuskog ministra finansija da oporavak evropske privrede ne opravdava dalje jačanje evra nije značajnije uticala na vrednost zajedničke valute evrozone. Međutim, izjava koju je ministar finansija Francuske dao sledećeg dana, u kojoj je rekao da će zemlje članice G20 uskoro morati da se pozabave rešavanjem problema nepravilnih kretanja vrednosti valuta, uticala je na prvo slabljenje evra posle četiri dana. Euro je u četvrtak ostvario maksimalnu vrednost u toku izveštajnog perioda, nakon što je na sastanku Monetarnog odbora ECB-a odlučeno da bazična kamatna stopa ostane na nivou od 1%. Na jačanje evra uticalo je i to što je predsednik centralne banke evrozone izbegao da u obraćanju javnosti prokomentariše trend delimično neopravdanog jačanja evra, kao i mere kojima bi se taj trend prekinuo. Tog dana je objavljeno da je u avgustu u Nemačkoj porasla industrijska proizvodnja, što je dodatno ojačalo evro. Izjava predsedavajućeg FED-a da

će ta centralna banka krenuti sa sprovođenjem restriktivne monetarne politike kada ekonomija SAD pokaže neophodan stepen oporavka uticala je na prekid trenda rasta, pa je kurs u petak na zatvaranju imao nižu vrednost nego prethodnog dana.

Tržište hartija od vrednosti

Američke državne obveznice

US Treasury Futures — indikacija kretanja cena desetogodišnjih američkih državnih obveznica.

Izvor podataka: informacijski sistem Bloomberg.

- Tokom prvih tri dana izveštajnog perioda cene državnih američkih obveznica su, uz manja osciliranja, uglavnom mirovale. Međutim, loši pokazatelji kretanja na tržištu rada, kao i neočekivani pad industrijskih narudžbina, uticali su na znatan skok cena tokom poslednja dva dana prve nedelje izveštajnog perioda. Cene obveznica pale su u utorak, 6. oktobra, usled rasta cena na tržištima akcija, kao i značajnog rasta ponude nakon sprovedene aukcije 39 milijardi dolara trogodišnjih obveznica. Cene su porasle u sredu, posle prilično uspešne aukcije desetogodišnjih obveznica. Još jedna aukcija državnih obveznica uticala je na kretanje cena tih hartija, samo ovoga puta u suprotnom smeru. Naime, aukcija 12 milijardi tridesetogodišnjih obveznica zabeležila je nizak nivo tražnje, što je izazvalo bojazan investitora da tražnja za instrumentima duga vlade SAD jenjava. Trend pada cena nastavljen je u petak, nakon već pomenute izjave predsedavajućeg FED-a, u kojoj je rekao da se centralna banka neće uzdržavati od primenjivanja restriktivnih monetarnih mera ukoliko za tako nešto bude potrebe. To je kod investitora izazvalo sumnju da bi moglo doći do podizanja bazične kamatne stope mnogo ranije nego što to trenutno predviđaju tržišni učesnici.

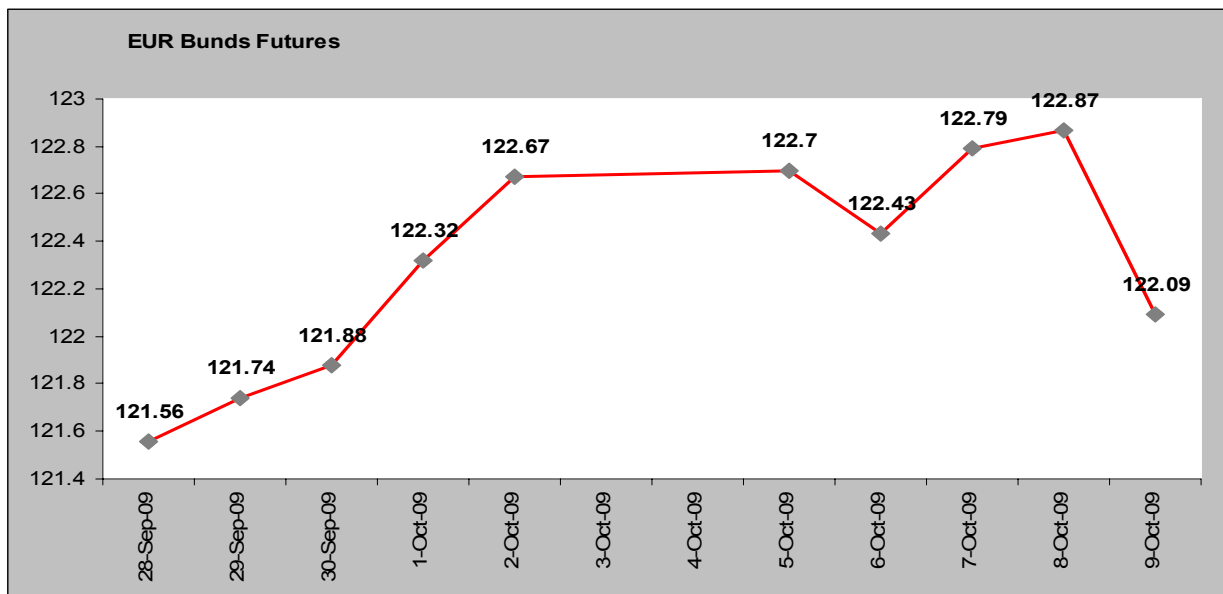
U posmatranom periodu objavljeni su sledeći značajni pokazatelji privredne aktivnosti SAD:

		Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Tromesečni bruto domaći proizvod (GDP QoQ (Annualized) 30.09.2009)	2Q	-1,2%	-0,7%	-1,0%

Stopa nezaposlenosti u SAD (<i>Unemployment Rate</i> 02.10.2009)	Sept.	9,8%	9,8%	9,7%
Fabričke narudžbine (<i>Factory Orders</i> 02.10.2009)	Avg.	0,0%	-0,8%	1,3%

Izvor podataka: informacijski sistem *Bloomberg*.

Evropske državne obveznice

Bond Futures – indikacija kretanja cena desetogodišnjih nemačkih državnih obveznica.

Izvor podataka: informacijski sistem *Bloomberg*.

- Cene evropskih državnih obveznica nisu imale znatnije promene u ponedeljak, 28. septembra. Nakon što je objavljeno da su indeksi poslovnog i potrošačkog poverenja u evrozoni dostigli najviše nivoe u ovoj godini, cene obveznica su naglo pale, da bi kasnije u toku dana bile vraćene na početni nivo. Iako je aukcija dvogodišnjih državnih obveznica imala zadovoljavajući nivo tražnje, cene su neznatno pale jer su investitori, zbog rasta cena na tržištu akcija, bili motivisani da svoje investicije preusmere u nešto rizičniju aktivu. Upravo je pad cena na tržištima akcija bio razlog da četvrtak bude dan s najvećim dnevnim rastom cena državnih obveznica u toku prve nedelje izveštajnog perioda. Negativni podaci objavljeni na tržištu rada u SAD uticali su na nastavak trenda rasta i u petak.
- Rast cena prekinut je nakon što su indeksi evropskih akcija porasli u ponedeljak, 5. oktobra. Trend pada cena nastavljen je i u utorak. Pad cena uglavnom je bio uzrokovan neočekivanim podizanjem bazične stope centralne banke Australije, čiji su zvaničnici izjavili da je opasnost za ekonomiju prošla i da je vreme da se polako stimulatивne mere ukidaju. Podsetimo da je to prva centralna banka zemlje članice G20 koja se odlučila da podigne bazičnu kamatnu stopu. Cene obveznica porasle su sledećeg dana zbog pada cena na tržištima akcija. Komentar predsednika ECB-a – dat nakon što je odlučeno da se referentna stopa ostavi na nivou od 1,00% – da bi se uskoro mogla očekivati inflacija u evrozoni uticao je na pad cena. Cene su nastavile da padaju i poslednjeg dana izveštajnog perioda posle izjave predsedavajućeg FED-a da ta centralna banka neće dozvoliti da period „lakog novca“ i obimnih stimulatивnih mera dovedu do toga da stvari izmaknu kontroli.

Značajni ekonomski pokazatelji EU objavljeni u posmatranom periodu bili su:

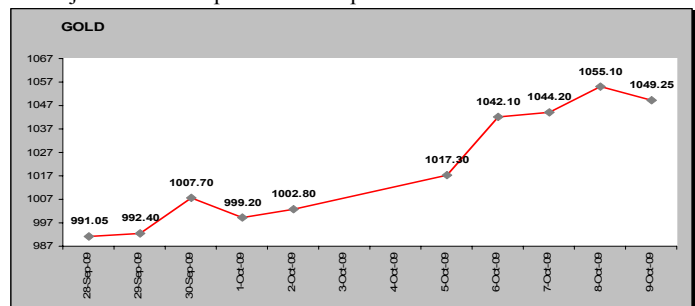
		Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Stopa nezaposlenosti u evrozoni (EC: <i>Unemployment Rate</i> 01.10.2009)	Avg.	9,6%	9,6%	9,5%
Bruto domaći proizvod zemalja evrozone (EC: <i>Euro-Zone GDP QoQ</i> 15.09.2009)	2 Q	−0,1%	−0,2%	−0,1%

Izvor podataka: informacijski sistem *Bloomberg*.

Zlato: 991,05 – 1055,10 (US\$/OZ)

	Zaključene cene zlata (US\$/Oz) u periodu:			
	28.09 – 2.10.'09.	05 – 09.10.'09.		
ponedeljak	991,05	min	1017,30	min
utorak	992,40		1042,10	
sreda	1007,70	max	1044,20	
četvrtak	999,20		1055,10	max
petak	1002,80		1049,25	

Kretanje cene zlata u posmatranom periodu

Izvor podataka: informacijski sistem *Bloomberg*.

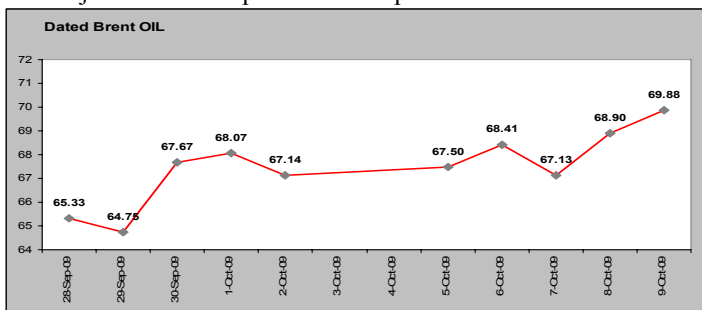
- Kretanje cene zlata tokom prve nedelje izveštajnog perioda ničim nije ukazivalo na vrtoglav rast cene koji se dogodio u drugoj nedelji. Prva dva dana obeležilo je blago variranje cene zlata, da bi u sredu vrednost zlata po prvi put premašila hiljadu dolara za uncu. Glavni razlog tog skoka bilo je slabljenje američkog dolara. Cena zlata pala je u četvrtak na nivo neznatno niži od hiljadu dolara, da bi, nakon pada dolara uzrokovanog objavljivanjem loših indikatora s tržišta rada u SAD, cena ponovo porasla na nivo veći od hiljadu dolara za uncu. Čitavu drugu nedelju izveštajnog perioda vrednost zlata je rasla. U ponedeljak je posle sastanka G7 nastavljeno slabljenje dolara, što se odrazilo na porast cene zlata. Cena zlata je prvi put dostigla rekordno visok nivo u utorak, nakon pojave spekulacija da pojedine arapske zemlje razmatraju da cenu nafte prestanu da obračunavaju u dolaru, što je uzrokovalo njegovo ponovno slabljenje. Iako su te zemlje kasnije demantovale tvrdnje pojedinih medija o uzimanju evra kao glavne obračunske jedinice, cena se nije vratila na pređašnji nivo. Novi rekord dostignut je u četvrtak na nivou nešto većem od 1.061 dolar po unci. Glavni krivac je opet bio sve slabiji dolar, s tim što je ovog dana padala i cena nafte, pa je većina investitora beg od pada vrednosti dolara potražila upravo u zlatu. Trend višednevnog probijanja rekorda prekinut je u petak, kada je cena zlata neznatno pala, nakon izjave Bena Bernankeja da se FED neće libiti da prekine niz ekspanzivnih monetarnih mera ukoliko privreda SAD pokaže da se dovoljno oporavila, misleći time pre svega na podizanje bazične kamatne stope.

Nafta: 64,75 – 69,88 (US\$/Barrel–Brent Crude Oil)

	Zaključene cene nafte (US\$ /Barrel–Brent) u periodu:	
	28.9–2.10.'09.	05– 09.10.'09.

ponedeljak	65,33		67,50	
utorak	64,75	min	68,41	
sreda	67,67		67,13	min
četvrtak	68,07	max	68,90	
petak	67,14		69,88	max

Kretanje cene nafte u posmatranom periodu

Izvor podataka: informacioni sistem *Bloomberg*.

- Cena nafte rasla je u ponedeljak, 28. septembra, uglavnom zbog toga što je rast cena na tržištima akcija ulio optimizam kod investitora. Međutim, nakon što je vlada SAD posle pada tražnje od 4% u julu (u odnosu na isti mesec 2008. godine) revidirala svoju prognozu u pogledu potrošnje nafte na nivo najniži u poslednjih 13 godina, cena nafte je pala. Na pad cene u utorak uticao je i pad indeksa poverenja potrošača u SAD. Cena nafte skočila je u sredu pošto je Ministarstvo za energetiku objavilo neočekivani pad zaliha gasa u SAD. Slabljenje dolara je dodatno doprinelo rastu cene većem od 4%. Sledećeg dana sastali su se lideri šest zapadnih zemalja s predstavnicima Irana u Ženevi, gde su razgovarali o nuklearnom naoružanju koje poseduje Iran. Raniji susreti sa sličnom tematikom uticali su na rast cene sirove nafte. Efekti ovog sastanka nisu bili ništa drugačiji od prethodnih, pa se trend rasta cene nastavio i u četvrtak. Činjenica da je u petak objavljeno da je stopa nezaposlenosti u SAD dostigla najveći nivo od 1983. godine uticala je na prekid rastućeg trenda i cena nafte je prvu nedelju završila na nivou od 67,14 dolara za barel.
- Rast uslužnog sektora u SAD, kao i slabljenje dolara, pozitivno su uticali na cenu nafte 5. oktobra. Nastavljeno slabljenje dolara i prognoza Ministarstva za energetiku SAD da će rast tražnje za naftom u ovoj i sledećoj godini biti veći od očekivanog uticali su na rast cene i u utorak. Cena je pala u sredu, nakon što su podaci ukazali na rast zaliha sirove nafte u prethodnoj nedelji, da bi se trend rasta nastavio u četvrtak i petak, uglavnom zbog slabljenja dolara i objavljivanja vrednosti podataka boljih od očekivanih.

